

Jan Kortmann, gedreven keurmeester en collectiehouder

Wilt u in het kort vertellen wie u bent, hoe oud u bent en waar uw arbeidzaam leven uit bestaat?

Ik ben Jan Kortmann, geboren in Boskoop in een gezin met acht kinderen en heb als enige van de broers en zussen in 1955 met veel plezier de kwekerij van mijn vader overgenomen. Wat mijn leeftijd betreft moet ik nu wel 'met mijn water voor de dokter komen': sinds 26 april jl. ben ik een tachtigjarige. Mijn vrouw en ik wonen in mijn ouderlijk huis.

Wat voor opleiding op dendrologisch gebied heeft u gehad?

De vakopleiding die ik heb genoten was de Tuinbouwavondcursus in Boskoop, waar ik les kreeg van o.a. Jo van der Berg. Daarop aansluitend ging ik naar de Rijks Middelbare Tuinbouwschool (Boskoop), in die tijd was Dr. Jacobi directeur. Om praktijkervaring op te doen heb ik een half jaar in Engeland (Birmingham) en in Frankrijk (Orléans) gewerkt. Op de tuin van mijn vader werden vooral botanische rozen, coniferen, pioenen, *Rhodododron* en *Acer* gekweekt. Maar of ik mij dendroloog mag noemen? Die beoordeling laat ik graag aan anderen over.

Waar komt de liefde en het enthousiasme voor het kwekersvak vandaan?

De interesse voor planten, maar vooral voor sortimenten is een groeiproces geweest. Toen ik de kwekerij overnam ben ik met export begonnen naar Duitsland, Oostenrijk, Frankrijk, Zwitserland en Italië. In die landen had ik al gauw zakenrelaties die uitgroeiden tot kennissen die later goede vrienden werden bij wie ik mij op ieder moment van de dag mocht aanmelden, niet alleen om zaken te doen maar ook om te discussiëren over plan-

Jan Kortmann, geportretteerd voor een *Camellia*
Foto: Ineke van Teylingen

tengeslachten waarin zij vaak gespecialiseerd waren.

Voor welke planten heeft u een speciale passie en hoe is dat gekomen?

In het begin was dat voor het *Pinus mugo* sortiment. Dat kwam doordat klanten, die aan de voet van de Alpen hun bedrijf hadden, vaak een groot aantal cultivars van *Pinus mugo* kweekten. De plant past van nature in het landschap van deze streken en werd daardoor ook veel gevraagd. Logischerwijs groeide daarmee ook het sortiment bij ons op de kwekerij en mochten wij voor de KVBC, midden jaren negentig, een sortiment opplanten ter keuring. De liefde voor *Camellia* kwam er later bij. Beide collecties staan nu nog opzij en achter ons huis.

Hoe zag in grote lijnen uw dendrologische carrière of hobby er uit?

De grote passie voor planten is gekomen toen ik onder leiding van Herman Grootendorst lid mocht zijn van de keuringscommissie van de KVBC, waarvan ik later 12 jaar lang het voorzitterschap mocht bekleden. Deze periode heeft mij mogelijk tot 'dendroloog' gemaakt, hoewel deze naam eigenlijk aan wetenschappers toebehoort. Mijn interesse is altijd uitgegaan naar het onderzoeken van sortimenten waarvan niet alleen de kweker profijt zou kunnen hebben, maar ook mevr. Jansen (of hoe zij ook mag heten). Zij moet

er blindelings op kunnen vertrouwen dat een plant, die met 3 sterren is bekroond, in haar tuin in alle opzichten goed gedijt en haar veel plezier bezorgt. Naast de sortimentskeuringen van *Pinus mugo* mocht ik ook leiding geven aan die van *Cryptomeria* en *Paonia*. Vooral het succesvolle resultaat van de Pionenkeuringen werd in de teelt en de handel met open armen ontvangen.

Hoe kijkt u hierop terug? Heeft het u gegeven wat u graag wilde of heeft u daarin ook teleurstelling ervaren?

In de keuringscommissie ging een wereld voor me open. Herman Grootendorst heeft mij de liefhebberij voor een groot en bijzonder sortiment bijgebracht en wist mij en vele anderen te motiveren. Ik mocht als jonge kweker meelopen en werd als nieuwkomer niet genegeerd! Het uitgebreide onderzoek dat werd gedaan was ook in het belang van Boskoop om op de zure veengrond het juiste sortiment planten te kunnen kweken.

Wat was het allerleukste of meest opmerkelijke dat u heeft meegemaakt?

Toen ik het KVBC bestuur voorstelde om een *Camellia* project te starten heb ik gebruik gemaakt van de kennis van veel gerenommeerde kwekers in Europa en enkele klanten ten zuiden van de Alpen. In een brief had ik gevraagd welke cultuurvariëteiten zij zouden adviseren om op te planten voor onderzoek om te komen tot een voor Nederland geschikt sortiment. Van bijna allen kwam spontaan en royaal antwoord. Uit deze gegevens, die wonderwel vaak eensluidend waren of ze nu uit Noord-Italië, Bretagne of Duitsland kwamen, is een sortiment samengesteld dat vijf jaar is bestudeerd. Het interessante (tussen) resultaat van de keuringen is diverse keren in *Dendroflora* gepubliceerd. De correspondentie hierover heb ik altijd bewaard.

Een deel van de *Pinus mugo*-collectie, een oude passie van Jan Kortmann

Foto: Ineke van Teylingen

Wat was het vervelendste in uw herinnering?
De periode dat het kwekersrecht zijn intrede deed in de boomkwekerij vond ik ergerlijk. Het kan toch niet waar zijn dat het werk van Moeder Natuur geclaimd wordt door één of enkele personen. Als hieraan veel en diepgaand onderzoek vooraf was gegaan (en daarmee vaak hoge kosten) dan vind ik dat wel acceptabel. Maar in de boomkwekerij is de realiteit veelal anders. Nieuwe gewassen ontstaan vaak spontaan door bijvoorbeeld zaadselecties, kruisingen of mutaties, en daarvoor zou men Moeder Natuur moeten bedanken.

Heeft u nog een leuke anekdote te vertellen?

Mijn vrouw heeft altijd meegewerkt, zij deed het kantoorwerk en in de tijd van de keuringen typte en corrigeerde zij de rapporten. In 2002 zijn wij gestopt, onze zoon Peter ging verder met de kwekerij. De export is door twee Boskoopse bedrijven overgenomen. We besloten nog één klant in Frankrijk aan te houden waar we vier keer per jaar een 'vrachtje bomen' mochten leveren. Leuk om af te bouwen, dachten we. Wat blijkt nu? Die klant werd steeds groter, wij werden gedwongen om 'modern' mee te doen op het gebied van de elektronica en nu gaat er iedere week via het bedrijf van onze zoon een zending richting Frankrijk. We hebben in al die jaren nog nooit zo'n grote klant gehad. We verbazen ons dat dit na zoveel jaar eigen handel nog mogelijk is en genieten ervan dat we nog volop kunnen meewerken bij onze zoon om de orders zo compleet mogelijk te versturen.

Vindt u het belangrijk om uw kennis, ervaring en enthousiasme met anderen te delen?

Ja, ik ben kweker in hart en nieren en houd van dit vak. Naar mijn gevoel schiet de opleiding van onze jonge tuinbouwcollega's te kort. De sortimentskennis gaat hollend achteruit, waardoor ook de interesse voor het vak afneemt. Dit is waarschijnlijk de reden dat er in ons Boskoop zoveel kwekerijen zijn verarmd

en soms zelfs onbenut blijven. Natuurlijk blijft er nog wel een redelijke groep kwekers over, maar die is mijns inziens te klein.

Als u nu opnieuw moest beginnen, zou u dan weer de keuze voor de boomkwekerij maken? En waarom?

Ik zou gegarandeerd weer boomkweker worden met als nevenactiviteit het onderzoeken van de plantenwereld. Er is de laatste tien jaar veel gebeurd op het gebied van genenmodificatie en ik ben er heilig van overtuigd dat er nog veel te doen valt, alleen al bijvoorbeeld op het gebied van ziekteresistentie. Hier ligt nog een terrein braak voor de komende generaties. En dan heb ik het niet eens over bepaalde sierwaarden, waaraan in sommige gevallen Moeder Natuur af en toe niet zo meewerkt.

Heeft u nog bijzonderheden die u wilt vertellen?

Wij hebben regelmatig buitenlandse stagiairs gehad als hulp op de kwekerij, meestal uit Zuid-Duitsland, Oostenrijk en Zwitserland. Zij waren met een speciale opleiding bezig. Hun ideaalbeeld was om ooit 'Meister' te worden. Voor velen beslist niet onhaalbaar. De opleiding houdt in dat men bijvoorbeeld later zelf leerlingen mag opleiden én dat men een gerespecteerde vakman is, waar de eerder genoemde mevrouw Jansen graag naar toe gaat met haar tuinproblemen. Het was een plezier om met deze gemotiveerde jongens te werken. Het systeem van onze oosterburen zou ik ook in Nederland graag ingevoerd zien. □